

*Obavijest***Meditranska škola Evropskog prava**

U organizaciji Pravnog fakulteta iz Podgorice, u malom mjestu Petrovac na moru održana je Mediteranska škola Evropskog prava. Tema četvrtog ciklusa predavanja bila je *Evropski identitet i pravo*. Mediteranska škola ima regionalni karakter, a namijenjena je prvenstveno studentima prava i političkih znanosti, kako bi se upoznali sa zakonodavstvom Europske Unije te poslovnom i sudskom praksom europskih zemalja. Posebna pozornost svraćena je na budući Ustav EU.

Predavači su poznati pravni i politološki stručnjaci, a petodnevna predavanja su pratili studenti s pravnih fakulteta iz Podgorice, Beograda, Maribora, Banja Luke i Fakulteta političkih znanosti iz Zagreba.

Uz svakodnevne probleme i pokušaje zadovoljavanja utvrđenih standarda Europske Unije, koji su *conditio sine qua non* za odobravanje članstva u tom specifičnom savezu država nepoznatom do sada, tranzicijske zemlje na tom putu trebale bi se pozabaviti i nekim temeljnim pitanjima vezanim uz EU. Većina europskog stanovništva podržava takvu vrstu međudržavne suradnje ponukana ekonomskim interesima, no osviještena intelektualna elita smatra važnim zadatkom preispitivanje temeljnih pojmova poput identiteta, suvereniteta, ustava, prava (socijalnih, prava manjina,...) EU.

Što je to europski identitet? Iako je Europa razvila humanističke, prirodne i tehničke znanosti, diplomaciju, izrodila industrijske revolucije i osebujnu kulturu, ne smije se zaboraviti da su upravo u Europi započela oba svjetska rata unatoč visokoj civiliziranosti i poprilično dobro razvijenim odnosima. "Europsko" je uvijek prepoznatljivo, ali da li se cjelokupno naslijeđe može svesti pod isti nazivnik zvan "europski identitet" ili ipak moramo govoriti o "europskim identitetima"? Postoji li sila, odnosno nešto zajedničko europskim narodima, što je svima dovoljno vrijedno kako ne bi u konfliktnim situacijama ponovno posegnuli za stvaranjem pojedinačnih tabora, odnosno upustili se u rat? Odnosi su za sada harmonizirani ogromnom regulativom.

Pitanje suvereniteta jednako je složeno. Mišljenja sudionika bila su različita. Europska Unija svakako je zajednica prava, a ne zajednica moći, no što je s onim dijelom moći s kojim država legitimno raspolaže unutar svojih granica? Da li će sklapanje međunarodnih ugovora u oblicima kakve kreira EU dovesti do oduzimanja dijela suverenosti članice? Po načelu supremacije: europsko pravo je nad nacionalnim pravom. Iako su sve države ravnopravne pri odlučivanju, može li se dogoditi da "velike sile" nameću izvršavanje određenih obaveza, a same se toga ne pridržavaju?

Povelja iz Nice iz 2002. navodi fundamentalna socijalna prava koja moraju biti ostvarena unutar EU. Pretpostavka njihova ostvarivanja je održiv ekonomski razvoj, stoga je nužno voditi konstruktivan socijalni dijalog i poduzeti sve za očuvanje čovjekova dostojanstva. Važno je spomenuti i rješavanje problema nacionalnih manjina jer još uvijek postoji otvorena tendencija nacionalnih država za uspostavom homogenizacije, čak i u okviru EU. Jedno od rješenja jest globalizacijski koncept "asimilacije bez integracije". Tema koja je na veliko uzbuđenje svih posebno izazvala radoznalost i raspravu kod muškog dijela studenata, bila je *Položaj žene u europskom kapitalizmu*. Nakon što su se žene izborile za gotovo sva prava koja zahtijevaju, moraju se nositi sa specifičnom organizacijom života igrajući ulogu poslovne žene, supruge, majke,...

Projekt poput Mediteranske škole evropskog prava zaista je hvalevrijedan jer je, uz ležerno organiziranu i zanimljivu nastavu, kao i živopisne rasprave, omogućena komunikacija mladih ljudi iz regije koji su, zbog nepovoljnih okolnosti posljednjih petnaest godina bili zakinuti za znanje o susjednim zemljama, a suradnja nije ni postojala. Uz nastavu, svi su mogli uživati u prirodnim i kulturnim ljepotama crnogorskog primorja. Ovom prilikom najsrdačnije se zahvaljujemo Nakladno-istraživačkom zavodu *Politička kultura* iz Zagreba, te nakladničkoj kući *CID* iz Podgorice koji su ugodno iznenadili sve polaznike Škole kompletom od 10 vrlo vrijednih i zanimljivih knjiga koje pokrivaju široki spektar relevantnih politoloških tema.

Sanja Ivković i Marija Renić